

Sociālās iekļaušanas politikas koordinācijas komitejas sēdes

PROTOKOLS Nr.2

Rīgā

**2018. gada 07. martā
plkst. 14.00**

Labklājības ministrijā, Apspriežu zālē (2.korpuss), Skolas ielā 28

Sēdē piedalās:

Ingus Alliks, komitejas vadītājs, Labklājības ministrijas (turpmāk – LM) valsts sekretārs

Evija Kūla, LM Sociālās iekļaušanas politikas departamenta direktora vietniece, aizvieto **Elīnu Celmiņu**, komitejas vadītāja vietnieci, LM Sociālās iekļaušanas politikas departamenta direktori

Komitejas locekļi:

Elīna Ālere-Fogele, biedrības „EAPN-Latvia” valdes locekle

Jānis Felsbergs, biedrības „Latvijas Pensionāru federācija” Pensiju komisijas vadītājs

Ligita Kadžule, biedrības „Latvijas Lauku sieviešu apvienība” pārstāve, Salas novada pašvaldības projektu vadītāja

Inga Kalniņa, Kurzemes plānošanas reģiona administrācijas Sociālo pakalpojumu attīstības eksperte, projektu vadītāja

Pēteris Leiškalns, Latvijas Darba devēju konfederācijas Sociālās drošības un veselības aizsardzības eksperts

Dzintra Mergupe-Kutraite, Izglītības un zinātnes ministrijas Izglītības departamenta eksperte

Ludis Neiders, Ekonomikas ministrijas Tautsaimniecības strukturpolitikas departamenta Ekonomiskās politikas koordinācijas nodaļas vadītāja vietnieks

Svetlana Patmalniece, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Pašvaldību departamenta Pašvaldību pārraudzības nodaļas juriste pārstāv **Gaidu Bēci**, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Koordinācijas departamenta Starptautiskās sadarbības un Eiropas Savienības koordinācijas nodaļas vecāko eksperti

Vineta Pavlovska, Valsts policijas Galvenās kārtības policijas pārvaldes Koordinācijas un kontroles pārvaldes Dienestu koordinācijas biroja galvenā inspektore

Linda Romele, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības Eksperte izglītības, nodarbinātības un sociālajos jautājumos pārstāv **Egīlu Baldzēnu**, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības priekšsēdētāju

Ilze Rudzīte, Latvijas Pašvaldību savienības padomniece veselības un sociālajos jautājumos

Daiga Veinberga, biedrības „Latvijas Cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācija „Sustento”” projektu vadītāja aizvieto **Ivetu Neimani**, biedrības „Latvijas Cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācija „Sustento”” valdes locekli

Baiba Zukula, Centrālā statistikas pārvaldes Sociālās statistikas metodoloģijas daļas vadītāja pārstāv **Viktoru Veretjanovu**, Centrālās statistikas pārvaldes Sociālās statistikas departamenta Sociālās statistikas metodoloģijas daļas vecākais metodikas eksperts

Citi:

Imants Burvis, Latvijas Pensionāru federācijas Jūrmalas Pensionāru biedrības valdes priekšsēdētāja vietnieks

Maruta Pavasare, LM Metodiskās vadības un kontroles departamenta vecākā eksperte

Sēdē nepiedalās:

Maruta Bubene, Rīgas domes Labklājības departamenta Rīgas patversmes vecākā sociālā darbiniece

Ilze Melgalve, Ārlietu ministrijas Eiropas Savienības Koordinācijas un politiku departamenta, COREPER I sagatavošanas nodaļas trešā sekretāre

Ēriks Miķītis, Veselības ministrijas Veselības aprūpes departamenta direktors

Linda Naudiša, Kultūras ministrijas Sabiedrības integrācijas departamenta Sabiedrības integrācijas un pilsoniskās sabiedrības attīstības nodaļas vecākā referente

Annija Novikova, Satiksmes ministrijas Autosatiksmes departamenta direktora vietniece, Autotransporta nodaļas vadītāja

Agate Rublovska, biedrības „Centrs MARTA” politikas koordinatore

Ilze Slokenberga, Zemkopības ministrijas Starptautisko lietu un stratēģijas analīzes departamenta Stratēģijas analīzes nodaļas vadītāja vietniece

Sandra Segliņa, Tieslietu ministrijas Stratēģijas departamenta vecākā referente

Dace Strautkalne, Zemgales plānošanas reģiona projekta "Atver sirdi Zemgalē" vadītāja

Vaira Vucāne, nodibinājuma „Latvijas Bērnu fonds” viceprezidente

Zane Zaļaiskalne, Ekonomikas ministrijas Būvniecības un mājokļu politikas departamenta Mājokļu politikas nodaļas vecākā referente

Laine Zālīte, Vidzemes plānošanas reģiona sociālo pakalpojumu eksperte

Dana Ziemele-Adricka, Satiksmes ministrijas Autosatiksmes departamenta Autotransporta nodaļas vecākā referente

Oskars Zuģickis, Latgales plānošanas reģiona sabiedrisko attiecību speciālists

Sēdi protokolē:

Jekaterina Kalēja, LM Sociālās iekļaušanas politikas departamenta vecākā eksperte

Darba kārtība:

1. Komitejas sēdes atklāšana un darba kārtības apstiprināšana.
2. Informācija par monetāro nabadzību un ienākumu nevienlīdzību Latvijā 2016. gadā.
3. Plāns minimālo ienākumu atbalsta sistēmas pilnveidošanai 2019.-2020.gadam (projekts).
4. Citi jautājumi.

Sēdes norise:

1.

Sociālās iekļaušanas politikas koordinācijas komitejas sēdes atklāšana un darba kārtības apstiprināšana

(Ingus Alliks)

I. Alliks atklāj gada otro Sociālās iekļaušanas politikas koordinācijas komitejas (turpmāk – komiteja) sēdi, informē par izmaiņām darba kārtībā, pārceļot izslēdzamo jautājumu uz nākamo sēdi. Sēdes darba kārtība bez iebildumiem tiek apstiprināta.

2.

Informācija par monetāro nabadzību un ienākumu nevienlīdzību Latvijā 2016. gadā.

(Baiba Zukula)

Diskusijā piedalās: Baiba Zukula, Ingus Alliks, Jānis Felsbergs, Evija Kūla, Pēteris Leiškalns

I. Alliks atbilstoši darba kārtībai aicina *B. Zukulu* sniegt prezentāciju.

B. Zukula iepazīstina klātesošus ar informāciju par monetāro nabadzību un ienākumu nevienlīdzību Latvijā 2016. gadā.

P. Leiškalns sniedz komentāru par OECD¹ modificētās ekvivalences skalas, kas paredz pirmajam pieaugušajam mājsaimniecības loceklim koeficientu 1, nākamajam pieaugušajam mājsaimniecības loceklim koeficientu 0.5 un bērnam koeficientu 0.3, nepiemērotību Latvijas situācijas analīzei, jo tā neatbilst Latvijas mājsaimniecību izdevumu īpatsvaram. Norāda uz nepieciešamību mainīt šādu pieeju, minot, ka

¹ OECD - no organizācijas nosaukuma angļu valodā *Organization for Economic Cooperation and Development* - Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija.

risinājumu redz saistībā ar nepieciešamību noteikt reālo patēriņa grozu dažādām vecuma un sociālajām grupām.

B. Zukula komentē, ka Centrālā statistikas pārvaldes (turpmāk – CSP) veiktie apsekojumi ir veikti saskaņā ar Eiropas Savienības (turpmāk – ES) vienotu metodoloģiju, ievērojot tās ietvaros noteikto ekvivalences skalu, kas nodrošina dalībvalstu datu savstarpējo salīdzināmību.

E. Kūla atbild uz *P. Leiškalna* komentāru par nepieciešamību mainīt pieeju mājāsaimniecību ienākumu un izdevumu analīzei, norādot, ka mainīt pieeju CSP veikto apsekojumu ietvaros nav iespējams, jo metodoloģija ir kopēja Eiropas Savienības līmenī.

I. Alliks norāda, ka nacionālās politikas līmenī tiek piemērota sava ekvivalences skala (1; 0.7; 0.7), kas ir atbilstošāka Latvijas situācijai.

P. Leiškalns komentē, ka pirms vairākiem gadiem, atceļot krīzes laikā izstrādātā iztikas minimuma aprēķinu, bija doma veidot iztikas minimuma grozus, lai saprastu labāk situāciju, veicot nabadzību raksturojošo radītāju salīdzinājumu.

J. Felsbergs izsaka vēlmi saņemt sēdes materiālus pirms sēdes savlaicīgākai jautājumu sagatavošanai.

E. Kūla apstiprina, ka turpmāk centīsies nosūtīt prezentācijas pirms sēdes, lai ir iespēja iepazīties un sagatavot jautājumus.

I. Alliks apstiprina prezentācijā sniegtās informācijas pieņemšanu komitejas zināšanai.

3.

Plāns minimālo ienākumu atbalsta sistēmas pilnveidošanai 2019.-2020.gadam (projekts) (Evija Kūla)

Diskusijā piedalās: Evijā Kūla, Ingus Alliks, Jānis Felsbergs, Elīna Ālere-Fogele, Inga Kalniņa, Pēteris Leiškalns, Linda Romele, Ilze Rudzīte

I. Alliks atbilstoši darba kārtībai dod vārdu *E. Kūlai*.

E. Kūla sniedz īsu informāciju par 2017. gadā LM izstrādātā Plāna minimālo ienākumu atbalsta sistēmas pilnveidošanai 2018.-2020. gadam virzību un sniedz prezentāciju par aktualizētā Plāna minimālo ienākumu atbalsta sistēmas pilnveidošanai 2019.-2020. gadam projektu (turpmāk – plāna projekts).

I. Alliks aicina uzdot jautājumus un sniegt komentārus.

J. Felsbergs jautā par starpību starp prezentētā plāna projekta ietvaros paredzēto noteikt trūcīgas personas līmeni 188 EUR apmērā 2020. gadā un 2017. gada aprīlī Valsts kancelejā iesniegtā Plāna minimālo ienākumu atbalsta sistēmas pilnveidošanai 2018.-2020. gadam projektā paredzēto šādu aktivitāti realizēt 2019. gadā.

I. Alliks sniedz skaidrojumu, ka aktivitātes netiek mainītas, bet pārceltas, jo 2017. gada 26. aprīlī Valsts kancelejā iesniegts LM plāna projekts līdz budžeta pieņemšanai Ministru kabinetā netika izskatīts. Pēc budžeta pieņemšanas ar Ministru Prezidenta rezolūciju LM tika jautāts par plāna projekta turpmāko virzību. LM apstiprināja plāna projekta aktualitāti, un atbilstoši Valdības rīcības plāna uzdevumam LM gatavo iesniegšanai aktualizēto plāna projekta versiju 2018. gada pirmajā ceturksnī. Plāna

projekta satura izmaiņas ir saistītas ar dažu iepriekš iekļauto aktivitāšu realizāciju pieņemtā budžeta ietvaros 2018.gadā. Pie pastāvošiem fiskālas telpas ierobežojumiem LM kā par sociālo politiku atbildīga ministrija tomēr uztur plāna projekta virzīšanas aktualitāti. Aktivitāšu sadalījums pa gadiem saistīts ar to, ka sākotnēji no valsts puses tiek realizētas aktivitātes, kas paredz valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta (turpmāk – VSNP) un minimālās pensijas apmēra palielināšanu, un tad seko aktivitātes, kas ir saistītas ar pašvaldību kompetenci, tādējādi veicinot sadarbību. Būtiski ir panākt vienošanos ar pašvaldībām pamata jautājumos un plāna projekta izskatīšanu Ministru kabinetā. LM piedāvā to, kas izriet no vēl 2014. gadā apstiprinātās koncepcijas “Par minimālā ienākuma līmeņa noteikšanu”. Ja salīdzina minimālos ienākumus, ko nodrošina Lietuva un Igaunija absolūtajos ciparos, tad Latvijā situācija prasa tūlītēju risinājumu. Arī OECD pētījums par Latvijas pensijas sistēmu norāda, ka nopietni jāapsver minimālās pensijas palielināšana. Situācijas kontekstu veido arī starptautiskās saistības un valsts novērtējuma ziņojumā vairākkārt sniegtās rekomendācijas par minimālo pensiju un VSNP adekvātumu. Tas, vai LM piedāvājums tiks realizēts, ir atkarīgs no lēmuma pieņēmējiem.

J. Felsbergs jautā, ja aktivitāte tiek pārcelta uz nākamo gadu, kāpēc netiek mainīts piedāvātais VSNP un minimālo pensiju palielinājuma apmērs, ņemot vērā inflācijas ietekmi.

I. Alliks norāda, ka plāna projektā ir ņemtas vērā minimālā ienākuma līmeņa (turpmāk – MIL) izmaiņas gan 2019., gan 2020. gadā.

E.Kūla skaidro, ka sākotnēji MIL prognoze 188 EUR apmērā bija noteikta uz 2018. gadu, taču MIL pieaugums pašlaik ir sasniedzis 177 EUR apmēru, kas ir mazāk, nekā bija prognozēts. Līdz ar to, prognozējot MIL apmēru nākamajiem gadiem ar esošo pieauguma tempu, 188 EUR ir vērtējams kā reālistisks apmērs.

J. Felsbergs informē, ka Latvijas Pensionāru federācija ir iesniegusi LM aprēķinus, ka trūcīgas personas līmenim, ņemot vērā inflācijas koeficientu, jāatbilst lielākam apmēram, kas šogad veidotu 193 EUR.

E. Kūla skaidro, ka MIL 188 EUR apmērā ir prognoze, bet reālais rādītājs būs zināms nākamgad, piemērojot to paredzētajām aktivitātēm un attiecinot uz 2020. gadu.

J. Felsbergs norāda, ka prezentācijā tika minēts, ka minimālās pensijas apmērs tiks pārskatīts ik pēc pieciem gadiem, taču tiesību aktos noteikts, ka minimālās pensijas apmēram jābūt pārskatītam, ņemot vērā algas un inflācijas apmērus, nenorādot pārskatīšanas periodu. Taču pārskatīšana nav notikusi kopš 2009. gada.

I. Alliks norāda, ka tiesību aktos ir minēts, ka pie visu valsts sociālo pabalstu pārskatīšanas jāņem vērā arī valsts budžeta iespējas. LM vairākkārt ierosinājusi paredzēt likumā vai Ministru kabineta noteikumos nosacījumus, kas nodrošinātu valsts sociālo pabalstu pārskatīšanas procesa lielāku paredzamību, taču šie ierosinājumi nav guvuši lēmumu pieņēmēju atbalstu. Līdz ar to plāna projektā paredzētā pārskatīšanas regularitātes noteikšana būtu solis uz priekšu.

E. Kūla papildina, ka brīdī, kad tiks noteikta tiesību aktu redakcija, tajā tiks ietverts gan pārskatīšanas regularitātes, gan pārskatīšanas principu pamatojums.

L. Romele jautā, kāpēc, pie garantētā minimāla ienākuma (turpmāk – GMI) līmeņa, kas tiek aprēķināts dažādiem mājražotniecību veidiem, personām, kas nestrādā, tiek paredzēts vismazākais koeficients.

E. Kūla atbild, ka primāri tas ir saistīts ar motivācijas strādāt uzturēšanu.

I. Alliks papildina, ka LM no publiskajiem resursiem caur sociālās drošības sistēmu vēlas atbalstīt tos cilvēkus, kuriem ir ierobežotas iespējas patstāvīgi uzlabot savu situāciju, piemēram, ģimenes ar bērniem, pensionāri. Tiek uzklauts arī pašvaldību viedoklis, ka jāatbalsta tās grupas, kas ir visvairāk pakļautas nabadzības riskam, taču kam ir ierobežotas iespējas mainīt šo situāciju. Līdz ar to netiek speciāli atbalstītas personas, kas ir darbības vecumā, bet bez attaisnojošā iemesla un līdzdalības nodarbinātību veicinošajos pasākumos nestrādā.

E. Kūla norāda, ka situācijā, ja personai ir invaliditāte un tā nestrādā, prioritārā nozīme būs invaliditātes esamībai, nevis tam, ka persona nav nodarbināta.

Notiek diskusija par situācijām un nosacījumiem, kad persona, kas strādā, tomēr kvalificējas GMI saņemšanai.

E. Kūla norāda, ka nepilna laika nodarbinātība ir viens no faktoriem, kas var ietekmēt to, ka mājsaimniecība ar strādājošiem locekļiem kvalificējas GMI saņemšanai. *E. Kūla* atsaucas uz CSP pārstāves sniegto prezentāciju, kurā tika norādīts, ka nepilnu darba laika strādājošie ir pakļauti lielākam nabadzības riskam, nekā personas ar pilna laika nodarbinātību. Latvijā ir pietiekami daudz cilvēku, kas strādā nepilnu darba laiku.

J. Felsbergs norāda, ka prezentācijā par plāna projektu tika paskaidrots, kādā veidā tiks noteikta valsts un pašvaldību atvieglojumu piešķiršana maznodrošinātajām personām. Jautā, kāpēc pie atvieglojumiem netika pieminēta 50% atlaide nekustamā īpašuma nodoklim (turpmāk – NĪN).

I. Alliks atzīmē, ka NĪN nosaka un administrē pašvaldība.

I. Rudzīte atzīmē, ka J. Felsberga kungs vērsa uzmanību uz to, ka, ja personai ir maznodrošinātā statuss, tad NĪN atlaide ietilpst atvieglojumos.

P. Leiškalns papildina, ka atvieglojumi ir noteikti ar likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 5. pantu, taču atvieglojuma ieviešana dzīvē balstās uz pašvaldību saistošajiem noteikumiem.

P. Leiškalns atzinīgi novērtē plāna projektu, īpaši atzīmējot vienotu maznodrošinātās personas ienākuma līmeņa noteikšanu attiecībā uz valsts sniegtā atbalsta saņemšanu. Atzinīgi novērtē plāna projektā paredzēto aktivitāšu ietekmi uz mājsaimniecībām ar bērniem, VSNP izmaiņu ietekmi invaliditātes sistēmas ietvaros. Pauž viedokli, ka, kaut arī tiek diskutētas plāna projekta nianse, plāna ieviešana būtu liels solis, kas ļautu iekustināt minimālo ienākumu sistēmu. Jautā, vai, nosakot GMI līmeni strādājošajiem kā noteiktu procentuālu daļu no MIL, tiks ņemts vērā, ka darbības vecums sākas no 15 gadiem, vai tiks ņemts vērā, ka personas vēl mācās u.tml. Iesaka pārdomāt nosacījumu detalizāciju.

I. Alliks atbild, ka detalizācija tiks pārdomāta, ņemot vērā arī sarunas ar pašvaldībām, Latvijas Pašvaldību savienību, jo pašvaldības būs tiesību normu piemērotājs.

I. Rudzīte pauž viedokli, ka statusa noteikšanas detalizācijas principi jāņem no šī brīža sistēmas, kurā ir noteikts, ja persona vecumā no 15 gadiem mācās, tad tas ietekmē tās statusu.

P. Leiškalns piekrīt, ka arī mācības augstskolā, nevis tikai iegūstot vidējo izglītību, ir pietiekams pamats, lai nepazeminātu personas GMI līmeni. Vērš uzmanību, ja vērtē GMI līmeņa noteikšanas piedāvājumu plāna projektā attiecībā uz pensionāriem, tad starpība starp GMI apmēru mājsaimniecībai, kurā dzīvo divi pensionāri (50 % no MIL – 94 EUR pirmajai personai mājsaimniecībā un 40% no MIL – 75.20 EUR otrajai

personai mājstaimniecībā, kopā 169.2 EUR), un atsevišķi dzīvojošā pensionāra mājstaimniecību (70% no MIL - 131,60 EUR) ir maza - 38 EUR. Uzskata, ka atsevišķi dzīvojoša pensionāra mājstaimniecībai, nosakot GMI apmēru, būtu jāizmanto 60% no MIL apmēra, 70% vietā, jo pretējā gadījumā GMI līmeņi divu pensionāru mājstaimniecībai un atsevišķi dzīvojošā pensionāra mājstaimniecībai nav samērīgi, un starpība pārsniedz otrā mājstaimniecībā dzīvojošā pensionāra pārtikas tiesu. *P. Leiškalns* norāda, ka atbilstoši esošajam regulējumam minimālā pensija ir saistīta ar VSNP apmēru, un saskata, ka lielāka problēma nav pensionāriem ar 10-15 gadu stāžu (jo šajos gadījumos pensija ir samērīga ar nostrādāto stāžu), bet gadījumos, kuros stāžs ir 25 gadi, jo ir vērojams izteikts nesamērīgums; un līdz ar to būtu lietderīgi mainīt likumā noteikto koeficientu.

I. Alliks piekrīt, ka diskusija par minimālās pensijas sasaisti ar konkrēto darba stāžu ir gaidāma. Lūdz precizēt komentāru par atšķirībām GMI līmeņa noteikšanā dažādiem pensionāru mājstaimniecību tipiem.

P. Leiškalns skaidro, ka gadījumā, kad atsevišķi dzīvojošam pensionāram GMI līmenis ir 131.60 EUR un diviem pensionāriem 169.2 EUR, starpība sanāk pārāk maza, tai jābūt vismaz minimālā pārtikas groza lielumā.

I. Alliks norāda, ka prioritāri ir risināma atsevišķi dzīvojošo pensijas vecuma personu situācija, kaut pastāv šādu mājstaimniecību skaita noteikšanas problēma. Ir pamats cerēt, ka mājstaimniecībā ar diviem pensionāriem saņemtās pensijas ir lielākas par 131 EUR. Taču personas, kas dzīvo atsevišķi un ir pensijas vecumā, veido īpašu sociālo grupu, kā tas ir norādīts arī prezentācijā.

P. Leiškalns aicina šo definējumu ievērot arī plāna projekta prezentācijā pie konkrētiem mājstaimniecību veidiem personām pensijas vecumā.

I. Alliks apstiprina precizējumu pamatotību.

P. Leiškalns papildina, ka būtiskāka ir GMI līmeņa aprēķina proporcijas maiņa pensijas vecuma mājstaimniecībām. Norāda, ka pašvaldības var dažādi vērtēt šo pozīciju, taču pašvaldību kopējais ienākumu apmērs ik gadu palielinās aptuveni par 100 miljoniem EUR, savukārt pašvaldību maksājumi sociālajiem pabalstiem ar katru gadu samazinās. Norāda, ka līdz ar to pašvaldību argumentācija par līdzekļu nepietiekamību tādām aktivitātēm, ko paredz plāna projekts, nav pamatota.

I. Rudzīte komentē, ka pie šī gada 90 miljonu palielinājuma Pāvilstā apgrozījums ir 0.2%, un vislielākais palielinājums ir vērojams Rīgā un Pierīgā. Komentējot plāna projektu, norāda, ka attiecībā uz sociālo palīdzību piedāvāts sadrumstalots un apgrūtināts administrēšanas process, jo pastāv jautājumi par nosacījumiem, kā vērtēt, kurā brīdī persona ir pirmā persona mājstaimniecībā un kurā jau nākamā. Saskaņā ar problemātisku situāciju viena vecāka mājstaimniecības ar bērniem noteikšanā, ņemot vērā to, ka laulība var būt un nebūt reģistrēta.

E. Kūla norāda, ka vērtējama ir *de facto* situācija, t.i, nevis juridiski nostiprināta situācija, bet reālā situācija, kādā mājstaimniecība dzīvo.

I. Rudzīte jautā par pierādījumu saturu apsekojumu laikā, nosakot *de facto* situāciju.

E. Kūla apstiprina sadzīves priekšmetu kā (divu cilvēku kopdzīves) liecību izmantošanu apsekojumu laikā arī citu valstu pieredzē.

I. Alliks apliecina, ka LM vērsis uzmanību plāna projekta piedāvājuma skaidrākam un kompaktākam izklāstam.

E. Kūla komentē, ka, samazinot GMI līmeņu variantus, piemēram, nosakot vienu GMI līmeni dažādām iedzīvotāju grupām, nozīmē arī atbalsta mērķētības mazināšanos iedzīvotāju grupām, kas ir īpaši pakļautas nabadzības riskam. Līmeņu gradācija sākotnēji var izskatīties sarežģīta, jo tā ir jauna, taču tā ir apgūstama izmantošanas procesā.

I. Alliks atzīmē, ka Latvijas Pašvaldību savienība plāna projekta saskaņošanas laikā var norādīt, ka GMI līmeņu gradācija ir vērtējama kā sarežģīta.

P. Leiškalns vērtē GMI līmeņu gradāciju kā labu.

I. Alliks piekrīt, ka nav jā sarežģī administrēšana un ka tā pēc iespējas jāatvieglo, skatoties, ko no esošās administrēšanas sistēmas var pielāgot, jo plāna projekta saturs mērķis ir norādīt, kā maksimāli efektīvi var sniegt atbalstu noteiktajām iedzīvotāju grupām, nevis administratīvā sloga palielināšana.

I. Rudzīte komentē, ka atzinīgi ir vērtējama VSNP palielināšana gan pensionāriem, gan personām ar invaliditāti, taču izveidojas situācija, kad pensionāriem ir gan tādi apmēri kā 94 EUR (VSNP), gan 131.60 EUR (GMI līmenis atsevišķi dzīvojošai personai pensijas vecumā). Un personām ar invaliditāti apmēri arī var atšķirties.

E. Kūla atbild, ka atšķirīgajās situācijās minimālo ienākumu apmēru noteikšanai tiek izmantoti dažādi koeficienti, piemēram, personai ar invaliditāti no bērnības tiek piemērots savs koeficients. Apliecina, ka plāna projekts var tikt papildināts ar šādu salīdzinošu informāciju. Gatavojot plāna projektu, uzmanība tika īpaši pievērsta valsts funkcijām un ieguldījumam, lai pašvaldības netiktu nesamērīgi noslogotas.

I. Alliks norāda, ka tieši tāpēc ieguldījums plāna projekta aktivitāšu realizācijā ir noteikts 2019. gadā sākotnēji no valsts puses, un tad 2020. gadā – no pašvaldību puses.

I. Rudzīte norāda, ka būtiski būtu iepazīties arī ar datiem par plāna projekta aktivitāšu ietekmi uz budžetu.

I. Alliks norāda, ka svarīgi apzināties publiskā finansējuma sadalījumu starp valsti un pašvaldībām kontekstā ar līdzekļu pieejamības ierobežojumiem. Taču publiskais resurss ir jāredz nevis kā sadalīts, bet kā vienots, kopīgs avots.

P. Leiškalns piekrīt, ka nauda no nodokļiem, sociālajām iemaksām nonāk vienkopus, un aktivitātes tiek segtas no šī kopējā publiskā resursa, neizceļot, ieguldījuma īpatsvaru no valsts un no pašvaldībām.

E. Kūla norāda, ka iedzīvotājiem ir būtiski, lai atbalsts būtu sniegts neatkarīgi no tā, vai to dara valsts vai pašvaldība.

I. Kalniņa atzīmē, ka plāna projekta piedāvājums ir ieguldījums, lai iedzīvotāju ienākumi ir vienlīdzīgi, un kaut ir skaidrs, ka tas neatrisinās visas nabadzības problēmas valstī, plāna projekts ir labs variants, ar ko sākt. Būtiski būtu piedāvājumu virzīt, lai plāna projektā iekļautie risinājumi netiktu atkārtoti atlikti.

E. Ālere-Fogele komentē situāciju ar māsaimniecībām, kuras ietvaros nestrādā ne pirmā darbības vecuma persona, ne otrā. EAPN nostāja ir tāda, ka katram cilvēkam būtu jānodrošina ienākums, kas garantē cilvēka cienīgo dzīvi. No vienas puses, nestrādājošajam darbības vecuma personām piemērotā procentuālā daļa no MIL ir viszemākā. No otras puses, ir saskatāms risks motivācijai, jo saskaņā ar EAPN pieejamo informāciju, jo cilvēkam ir mazāki ienākumi, jo viņš ir mazāk motivēts kaut kur iesaistīties tāpēc, ka trūkst pašapziņa, un cilvēks jūtas neiederīgs.

E. Kūla norāda, ka minētie ierobežojošie aspekti ir risināmi ar sociālā darba resursiem, kas paredz motivācijas programmu piemērošanu, nevis lielāku pabalstu piešķiršanu kā motivācijas strādāt sekmēšanu.

I. Alliks papildina, ka plāna projekta ietvaros piedāvātie GMI līmeņi ar vienošanos var tikt apstiprināti kā sociālās drošības grīda. Komentē Somijas eksperimentālo projektu ar universālo pamata ienākumu. Iespējams, ka var tikt panākta vienošanās, ka minimālā ienākuma apmērs tiek maksāts neatkarīgi no tā, vai persona ir nodarbināta.

I. Rudzīte papildina, ka darbības vecuma personas statusu minimālo ienākumu noteikšanai ietekmē ne tikai nenodarbinātība, bet arī nepiedalīšanās līdzdarbības pasākumos.

E. Kūla izsaka šaubas, ka GMI līmeņa starpība 38 EUR apmērā varētu būt pietiekama motivācija, lai neestrādājošā persona iesaistītos darba tirgū. Ir nepieciešami citi instrumenti, lai risinātu motivācijas jautājumu.

J. Felsbergs informē, ka CSP ir publicējusi datus, kas rāda, ka atsevišķi dzīvojošam pensionāram reālie neto izdevumi mēnesī ir 327 EUR; ja veic aprēķinu, ņemot vērā inflācijas ietekmi, tad 2017. gadam tie atbilstu 340 EUR. Līdz ar to pensijas apmēram būtu jābūt 360 EUR lielam, lai varētu segt šos izdevumus. Norāda, ka šajā kontekstā plāna projektā norādītie skaitļi minimālo ienākumu apmēriem pensijas vecuma personām izskatās nesamērīgi. Pēc CSP datiem pensionāra izdevumos pārtikas daļa 2016. gadā veido 110 EUR. *J. Felsbergs* kritiski vērtē P. Leiškalna izteikto komentāru par nepieciešamību samazināt MIL procentuālo proporciju GMI līmenim atsevišķi dzīvojošai personai pensijas vecumā. Norāda, ka ES aprēķināja 2015. gadā, ka Latvijā pārtikas patēriņa grozs ir 185 EUR, iekļaujot arī ciemošanās izmaksas. LM dati, kas tiek prezentēti iepriekšējā gadā, parādīja, ka reālais GMI apmērs, ko cilvēki saņēmuši, veidoja 37 EUR, jo robežlielumi (GMI, trūcīgas personas līmenis) ir tik zemi. Kritiski vērtē pensijas pieaugumu, kas veidosies, veicot aprēķinus, kur ņemti vērā darba stāža ilgumi.

I. Alliks norāda, ka visakūtāko problēmu risinājumi ir atkarīgi no kopīgajiem lēmumiem.

P. Leiškalns atzīmē, ka noteikti ir svarīgi zināt, cik plāna projektā paredzētās aktivitātes maksā. Norāda, ka, kaut vienmēr būtu vēlme nodrošināt lielākus izmaksājumus sociālā atbalsta apmērus, jāņem vērā, kādas iespējas sistēma caur nodokļu iemaksām var nodrošināt. Jāapzinās, vai nodokļu apmērs, kas būtu pievienojams kādu pasākumu ieviešanai, negatīvi neietekmēs tautsaimniecības attīstību.

I. Alliks norāda, ka šobrīd ir pieejami iepriekšējā gada aprēķini, un aprēķini aktualizētajam plāna projektam pašlaik tiek veikti. Pagājušajā gadā tika risinātas sarunas ar Finanšu ministriju, ko un kādā veidā var realizēt, ņemot vērā fiskālās telpas iespējas. Viennozīmīgi ir jāvienojas par iesaistīto pušu ieguldījuma sadali, kas nozīmētu izšķiršanos par prioritātēm. Pagājušajā gadā, prezentējot plāna projektu, tika norādīti tuvāko valstu – Lietuvas un Igaunijas – minimālo ienākumu apmēri, kurus šīs valstis nodrošina lielākus salīdzinājumā ar Latviju. Tas rosina apsvērt esošo resursu pārdales nosacījumus.

P. Leiškalns apliecina, ka pastāv statistikas dati, kas ļauj šādu resursu pārdales salīdzinājumu veikt.

I. Alliks norāda, ka pagājušajā gadā plāna projekta summas bija reālistiskas.

P. Leiškalns izsaka viedokli, ka tādā gadījumā plāna projekta realizācija ir politiski iespējama, esot stiprai politiskajai gribai.

J. Felsbergs raksturo Igaunijas pensijas sistēmas otrā pensijas līmeņa struktūru un iemaksu sadalījumu starp iedzīvotājiem un valsti, norādot, ja šāda pieeja tiktu realizēta Latvijā, valstij uzņemoties lielāku iemaksu īpatsvaru, pensionāru privātajos līdzekļos atbrīvotos 160 miljoni gadā.

P. Leiškalns komentē, ka, analizējot Igaunijas pensijas sistēmas struktūru un iemaksu sadalījumu, jāņem vērā arī pirmā pensijas līmeņa nosacījumi.

I. Alliks norāda, ka finansējums plāna projekta piedāvājumam ir meklējams papildus, ņemot vērā finanšu sistēmas nosacījumus, nevis tikai esošo resursu pārdali. Norāda, ja tiek meklēti risinājumi, salīdzinot dažādu valstu pieredzi, noteikti jāņem vērā kopējās sociālās drošības sistēmas darbības principi, nevis tikai tās atsevišķi elementi, piedāvājot tos tiešā veidā pārņemt Latvijā. Līdz ar to, piemēram, nav vienkāršoti un viennozīmīgi vērtējama otrā pensijas līmeņa atcelšana, kas saistās ar apšaubāmu ieguvumu šodienas pensionāriem. Viennozīmīgi papildus līdzekļi ir nepieciešami, cerot uz labklājības jomas iespējām kontekstā ar izglītības un veselības jomu izvirzīšanu prioritātēs iepriekšējos gados.

4.

Citi jautājumi

(Ingus Alliks)

I. Alliks paziņo, ka informācija par nākamo komitejas sēdi tiks sniegta vēlāk. Aicina komitejas locekļus, ka vēl nav atjaunojuši informāciju par saviem pārstāvjiem komitejā, izdarīt to līdz dienas beigām, lai LM varētu virzīt aktualizēto rīkojumu par komitejas sastāvu.

Sēdes noslēgums 15.45.

Pielikumā sēdes materiāli:

1. Komitejas sēdes darba kārtība.
2. Prezentācija „Informācija par monetāro nabadzību un ienākumu nevienlīdzību Latvijā 2016.gadā”.
3. Prezentācija „Plāns minimālo ienākumu atbalsta sistēmas pilnveidošanai 2019.-2020.gadam (projekts)”.

Komitejas vadītājs

I. Alliks

Protokolēja

J. Kalēja